HET VERDRONKEN LAND

Terug naar Japan

Het verdronken land.indd 1 12-11-2026 11:15:32

Eerste druk november 2011
Tweede druk januari 2012
Derde druk november 2026

© Copyright 2011 DETLEV VAN HEEST, AMSTERDAM
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Detlev van Heest

Het verdronken land

Terug naar Japan

Uitgeverij Van Oorschot
Amsterdam

Het verdronken land.indd 3 12-11-2026 11:15:32

Elke gelijkenis van figuren of voorvallen in dit verhaal met werkelijke personen of gebeurtenissen is toevallig.

Gerard Reve, *De avonden*

*

voor Alfons

November 2009

Het verdronken land.indd 5 12-11-2026 11:15:32

I

Adèle zet soep op tafel. Haar schoenen staan gepoetst op de piano. Mijn linkervoet bevindt zich in een emmer soda.

We gaan de deur uit. De gewone angstvisioenen begeleiden me. Een zwerm ganzen vliegt in de turbines en haalt het toestel nog boven Schiphol neer. Het waait hard.

*

Met twee tassen kaas, stroopwafels, rookwaar en schuursponsjes begeven we ons naar Nieuwloofwijk. We nemen de trein tot Azaleaheuvel, waar het om halfzes al pikdonker is. Bij alles wat ik zie, geef ik commentaar. 'Dat is nieuw. Dat werd toen net gebouwd.' We lopen langs een bosje bij de spoorbaan. 'Ik was bang dat deze bomen omgezaagd zouden zijn.' We zijn bij de heuvel, bij het begin van onze steeg.

'Dit is wel een leuke buurt,' zegt Adèle, 'met die kleine straatjes.'

'Dat is het huis van de dikke meneer Smalput. Die man doet altijd papieren zakjes om zijn druiventrossen.'

We horen krekels. Twee poesjes mauwen, het ene binnen achter een hor, het andere op een blikken afdak erboven. We lopen door het park, langs het bamboebos, en naderen het huis van Vierkanten. 'Hier wonen onze naaste buren,' mompel ik. 'Die hebben een hond, Dzjiro.' Ik kijk in de tuin, zeg 'Dzjiro'. Ik zeg zijn naam wat luider. Er ritselt iets, maar ik zie hem niet. Opeens blaft hij. Zijn gezicht steekt hij tussen de spijlen van het hek. Hij is grijs geworden. 'Dzjirootje, dag Dzjirootje.'

Van binnen roept mevrouw Vierkanten: 'Koest! Koest, Dzjiro!'

Het verdronken land.indd 7 12-11-2026 11:15:32

We zetten een paar passen. 'Hier stond ons huis.' Nu staat er een vrijwel raamloos betonnen gebouw.

Ik draai me om. Het huis van mevrouw Suzuki is ook afgebroken. Haar tuin is een bouwplaats: een modern bouwpakkethuis is al opgeleverd, van een tweede huis de fundering gestort. Het huis van In het Net staat nog. De kakibomen in zijn tuin zijn gerooid, het mandarijneboompje niet.

Langzaam bestijg ik de trappen van het flatgebouw van Van Tricht. Ik ben vergeten dat Adèle achter me loopt. Boven, op de vierde verdieping, blijf ik staan. Ik wacht, kijk. Dan merk ik Adèle op. Ik zeg iets over het vergezicht. Ik denk: ik hoor hier niet meer. Ik wijs naar beneden, naar het verdwenen dak waarover Kootje altijd binnenkwam. Ik praat over Ada en Ab, onze padden, die al die veranderingen waarschijnlijk niet overleefden. Eindelijk bel ik aan. Ik hoor een stem achter de deur. Ik overweeg de huisbaas na te bootsen, maar ik weet me te beheersen. Zevenzeeën opent de deur. Hij kijkt onzeker naar Adèle en lacht naar mij. Hij lijkt me te willen omhelzen, maar hij geeft me ten slotte alleen een hand. Hij is mager geworden.

Over hem heen druk ik mevrouw Zevenzeeën de hand om uitgebreidere aanraking te vermijden. 'Dat is lang geleden!' zeg ik. Ik stel Adèle voor, die schuchter achter me wacht.

We worden aan het eettafeltje gezet. Daar haal ik de geschenken uit mijn tas. '*Drum*, *halfzware shag*!' zeg ik. '*Agio*-sigaartjes! Alstublieft!'

De schuursponsjes bezorgen mevrouw Zevenzeeën de grootste blijdschap. 'Van *Blokker*! Ik had er nog maar eentje!'

Ik neem een sponsje. 'Aan beide kanten dichtschroeien en dan met een deksel op de pan in vijf minuten gaar laten worden!'

Zevenzeeën weet niet hoe hij op de cadeaus moet reageren. Hij slaat een hand op zijn gezicht en zegt: 'O, o!'

'Wij betalen dit natuurlijk allemaal,' zegt zij. 'Hoeveel is het bij elkaar?'

Het verdronken land.indd 8 12-11-2026 11:15:32

'Het is gratis.'

'We hadden dit besteld,' protesteert ze.

'Het is gratis.'

Ze lacht. Tweemaal vraagt ze of Adèle wel rauwe vis lust. 'Wat eet ze dan als ze vegetariër is en nooit vlees eet?' Deze vraag blijft ze de gehele avond stellen.

Er komen twee flessen rode wijn op tafel. Ik moet kiezen, maar ik laat dat aan Adèle over. Dat amuseert hem. Mevrouw Zevenzeeën zet een schaal vis neer. Ik bekijk de stoeltjes. Die zijn nieuw. De oude, doorgezeten stoeltjes hebben ze weggedaan. Ook het doorgezakte bankje is weg.

We rollen onze soeshi zelf. Met alle ogen op Adèle gericht, slaagt ze er niet in een mooie rol te maken. Pas bij de derde poging lukt het. Mevrouw Zevenzeeën brengt natto-oe. Tot vreugde van Zevenzeeën vindt Adèle de rottende bonen lekker. Ik leg uit dat dit logisch is, 'want ze verdient haar brood met bacteriën'. Ik worstel met mijn Japans. Het woord 'biologie' moet ik met handen en voeten beschrijven. Ik zeg: 'De leer van mensen, dieren en planten.' Ze begrijpen me niet. Ik voel me belachelijk.

'Uw Japans is beter dan toen u in Nieuw-Zeeland woonde. Eerlijk gezegd vreesde ik dat u uw Japans langzaam zou verliezen,' zegt hij. 'U spreekt het nooit meer.'

De gesprekken gaan aan Adèle voorbij. Het meeste vertaal ik niet. Ze zit te knikkebollen.

We bespreken Nieuwloofwijk, wie er dood is, wie nog niet. Zevenzeeën vertelt dat hij Van der Meent en zijn vrouw niet groet als hij ze onverhoopt in de steeg tegenkomt. Hij kijkt dan even weg, zodat het lijkt of hij ze niet opmerkt. Dit ontboezemt hij achter zijn hand.

Met In het Net, die bij een van zijn zoons in Okayama woont, zou het 'heel goed' gaan. 'Meneer In het Net is erg opgeknapt sinds hij hier is vertrokken,' zegt zij.

Ik begin over Dzjiro.

'Wie?' vragen ze beiden tegelijk.

'Dzjiro, onze buurhond.'

Het verdronken land.indd 9 12-11-2026 11:15:32

Nog begrijpen ze me niet.

'De hond van de familie Vierkanten, naast ons.'

Nu herinnert hij zich een hond. 'O, die shiba-hond. Ja, die is oud geworden, geloof ik.'

Ik informeer naar de zoon.

Zij: 'Daar gaat het redelijk mee, dank u.'

Ik vraag naar de muziek.

Nu komt Zevenzeeën los, ofschoon hij achter zijn hand blijft praten.

Ik vraag naar zijn gezondheid.

'Het gaat wel. Alleen kan ik sinds april mijn vingertoppen nauwelijks nog voelen.' Hij houdt zes vingers op. 'Bij het fluiten grijp ik er daardoor telkens naast. Er is weinig aan te doen.'

Ik herinner mij zijn angst voor artsen. 'U gaat ervoor naar de dokter?'

'Eens in de maand. Het is erg gevaarlijk. Ik neem veel vitaminepillen in, maar het gevoel komt niet terug. Met de piano of trompet is het niet zo'n probleem, maar wel met de alt- en basfluiten.' Hij haalt zijn basfluit en toont hoe hij misgrijpt.

Ik doe een vertaalpoging voor Adèle, tot ik merk dat ik alles wat Zevenzeeën mij vertelt in het Japans herhaal. Hij lacht daar hard om.

Adèle zit er ongemakkelijk bij. Ik leer haar een paar praktische woordjes en voel me schuldig dat ik hier in mijn element ben.

Ze vraagt: 'Heb je ze nu al over je boek verteld?'

'Nee, dat doe ik later.'

Onder de afzuigkap roken Zevenzeeën en zijn vrouw een sigaret. Als Adèle aangeeft ook een sigaret te willen roken, kent Zevenzeeëns geestdrift geen grenzen. 'Waarom hebt u dat niet meteen gezegd?!'

Adèle bezoekt de plee, ik trek mijn schoenen aan. Zevenzeeën slaat tegen mijn arm. Hij fluistert dat ik een mooie vriendin heb. 'U moet blij zijn met haar.'

Het verdronken land.indd 10 12-11-2026 11:15:32

'Het is merkwaardig, zo zonder Annelotte,' zeg ik terug. 'Ik deel hier alles met Annelotte.'

Met deze opmerking weet hij geen raad.

Het regent. We krijgen twee paraplu's mee en een zak mandarijnen. Ze kijken ons van boven na. Voor ons verdwenen huis doe ik of ik er naar binnen ga. Ze lachen.

'Vroeger kwam Kootje dan naar buiten!' roep ik naar boven.

*

We bevinden ons in een herberg in Tokyo, in een piepkleine kamer. Ik denk aan Annelotte. Ik zit op een hoekje van mijn foeton. Regen tikt op het blikken dak. Adèle maakt foto's van mij. Mijn voet doet pijn.

Ze zegt: 'Die soda belemmert de genezing.'

Ik reageer niet.

'Vond je het leuk om ze weer te zien? Ik had de indruk van wel.'

Ik ben triest geworden. Adèle slaapt. Het regent nog.

Het verdronken land.indd 11 12-11-2026 11:15:32

2

Voor het ontbijt koop ik twee bakjes yoghurt. De yoghurt blijkt gezoet. Adèle laat de hare staan. Ik eet beide bakjes leeg.

We nemen de trein naar het westen van de stad. Bij het station van Booreiland stappen we uit. We lopen langs winkeltjes, langs het makelaarskantoortje waar Annelotte ons appartement vond en een paar jaar later ook ons eerste huisje. De makelaar is er niet. Die is misschien al dood. Zijn assistent zit achter zijn bureau. Hij is dik en oud geworden.

Aan Booreilands huis ontbreekt het uithangbord van zijn kapperszaak. Zijn naam staat nog wel op de poort. Zijn terreinwagen is naast het huis geparkeerd in de geasfalteerde tuin. De koperen bel is weg. De rolluiken zijn neergelaten. In de zekerheid dat er niet opengedaan wordt, bel ik aan. Ik weersta de neiging in de keuken te gluren. Adèle neemt een paar foto's, op mijn verzoek ook een van het naambordje.

We wandelen naar de *Zondagse Timmerman*, de doe-het-zelf-zaak waar ik vroeger Kootje's speelgoed kocht. In deze schuurachtige winkel is alles bij het oude gebleven, maar Kootje's pluimstokjes worden niet meer verkocht. Adèle wijst op hondjes, welpjes nog, in plastic hokken. Mijn oog valt op een prijskaartje: 155.000 yen moet een zwart hondje met een krulstaart kosten. Ik weet niet hoe snel ik de *Zondagse Timmerman* moet verlaten. Achter me zegt Adèle: 'Die hondjes moeten op deze leeftijd met hun broertjes en zusjes spelen.'

Voor ons eerste adres maken we halt. De verroeste brievenbus is dezelfde. De tuin is platgetrapt. De hydrangea bij het hek hebben wij misschien geplant, maar ik herinner me die

Het verdronken land.indd 12 12-11-2026 11:15:32

niet. Ik wijs Adèle de plaats waar we Kootje in oktober 1994 vonden, achter ons hek, in de geul, waar toen nog geen asfalt lag maar onkruid woekerde.

Adèle loopt voor me uit naar de Veldbeek. Ze neemt foto's van elke vogel die ze ziet. In de bedding luieren tientallen moddervette karpers, dezelfde karpers als vroeger.

In het winkelstraatje van Gelukszicht praat ik met een tofoeverkoopster, die klaagt over teruglopende inkomsten. Nee, ze wil niet op de foto. Ook haar nering, waarvoor ze zich schaamt, mag er niet op. 'Oude rotzooi,' zegt ze.

Achter het station van Gelukszicht gaan we een restaurantje in. Het eten is vet, de aanblik van een aquarium met zeepalingen, zich klaar zwemmend voor consumptie, walgelijk.

We lopen door smalle straatjes in de richting van ons tweede adres. Ik denk: hier moet ik met Annelotte lopen.

Ons houten huisje is niet afgebroken, een wonder. De huisbaas en zijn hysterische vrouw wonen er nog. In onze tuin staat zijn wagen. Alleen het slaapboompje hebben ze laten staan. Het is gekortwiekt tot potplantformaat. Ik vertel Adèle hoe Kootje vroeger binnenkwam: van het muurtje aan de straat via een coniferetak op het afdakje boven het keukenraam, vandaar via een hogere coniferetak op het dak, waarover ze het open raampje van het portaal bereikte.

In de loop van de dag raak ik gedeprimeerd.

Om halfvier bel ik aan bij de familie Zevenzeeën.

Zevenzeeën heeft een grote pleister in zijn nek. Daarmee houdt hij zijn zenuwen bij elkaar. Zijn gebit zit los in zijn mond. Mevrouw Zevenzeeën zet ons kleurige bonengebakjes voor.

Moeizaam houd ik de conversatie op gang. 'U schildert uw haar nog steeds niet?' vraag ik mevrouw Zevenzeeën.

'Nee, ik kleur het niet. Mijn moeder had ook geen grijs haartje.'

'Adèle schildert haar haar ook niet.'

'U hebt mooi haar,' zegt Zevenzeeën tegen haar.

Het verdronken land.indd 13 12-11-2026 11:15:32

'Hij zegt dat je grijs haar hebt,' vertaal ik.

'Ja.' Ze glimlacht.

'U schildert uw hoofd ook niet,' stel ik in zijn richting vast.

'Inderdaad.' Met beide handen wrijft Zevenzeeën op zijn glimmende schedel.

'Detlev-san,' zegt mevrouw Zevenzeeën, 'is uw haar wellicht gekleurd?'

'Nee, ik doe er niets aan.'

'Uw haar is echter wel wat langer, geloof ik,' zegt hij onzeker.

'Daar heeft het ook vijf jaar de gelegenheid toe gehad.'

Hij lacht achter zijn hand.

Om kwart voor zes haalt Reddy, een Indiase vriend, ons op bij station Sangendzjaya, met een oude bestelwagen die hij heeft omgebouwd tot huiskamer met gecapitonneerde wanden en een perzisch tapijt ('kindervlijt'). Hij rijdt ons naar zijn nieuwe huis.

Met Reddy weet ik nooit wat ik moet zeggen. We zitten als ouwe lullen bij elkaar. We delen niets, alleen een paar herinneringen, een reeks gemeenschappelijke gratis taallessen en het gevoel niet door de ander te worden begrepen. Na anderhalf uur van steeds langere stiltes komt Jongblad thuis. Ik weet niet of ik haar moet zoenen en houd het bij buigen en grinniken.

'Dag, meneer Bewaakte Overweg,' zegt ze vrolijk.

'Dit is Adèle,' zeg ik.

Reddy gaat koken. De avond duurt een eeuwigheid. Als we eindelijk teruggaan naar onze herberg zeg ik tegen Adèle: 'Ik moet me hier gewoon als een toerist gedragen. Niets opzoeken wat niet meer bestaat.'

Adèle veronderstelt dat ik meer bevriend was met Reddy en Jongblad dan met Zevenzeeën.

'Nee, andersom. Met Zevenzeeën kon ik tenminste praten.'

Voor mezelf stel ik voor de zoveelste keer vast dat ik met

Het verdronken land.indd 14 12-11-2026 11:15:32

niemand blijvend bevriend kan zijn, zelfs niet met mijn levensgenoot.

We zitten in ons kamertje in de herberg. In haar Japanse vogelgids zoekt Adèle vogels op die ze gefotografeerd heeft. Ruim anderhalf uur zwijgen we.

'We moeten naar bed,' zeg ik dan.

Het verdronken land.indd 15 12-11-2026 11:15:32

3

Mijn teen klopt niet meer. Ik geef mijn voet nog een laatste sodabad. Adèle blijft zeggen: 'Soda remt de genezing.' De enige acute narigheid met mijn voeten is mijn lekke schoeisel. Tijdens de parkeercontrole zijn de zolen tot het binnenwerk afgesleten. Ik loop op twee sponzen. Omdat het vandaag weer regent, vrees ik het ergste. Het is het enige paar schoenen dat ik bezit.

Vandaag sjok ik achter Adèle aan om te voorkomen dat ik louter oorden uit mijn verleden opzoek. Zo belanden we in chique winkelstraten die me niet interesseren. Het is een nationale feestdag. We kunnen over de hoofden lopen. Ik observeer Adèle om te zien wat haar hier aantrekt. Ze kijkt voortdurend in haar fotocamera.

's Avonds lopen we op mijn aanraden over de grote urnenplaats in Yanaka, een van de oude centra van Tokyo. Een zwerver voert zwerfkatten. Zijn fiets, met plastic tassen aan het stuur en aan de bagagedrager, leunt tegen een grafsteen. Een katje miauwt hartverscheurend.

In een honderdyenwinkel in Yanaka probeer ik lijm te kopen. De verkoper begrijpt me niet. Een klant bij de kassa neemt haar zaktelefoon: 'Ik heb een vertaalprogramma in mijn telefoon.' Maar ze vindt het woord niet.

'Ik breek een kopje en ik wil het weer heel maken,' zeg ik omslachtig.

'Ah!' reageert de verkoper. 'De serviesafdeling!'

'Nee, geen nieuw vaatwerk. Ik ben gehecht aan mijn oude kop.'

'Wij verkopen geen oude kroezen.'

Het verdronken land.indd 16 12-11-2026 11:15:32